

poklicane v veljavo spraviti popotne učitelje, ki so brez ugovora važen pripomoček za napredek kmetijstva. Popotni učitelj je dalje tudi važen faktor za snovanje in pospeševanje tako imenovanih nadaljevalnih kmetijskih šol, za spodbudo združevanja kmetovalcev o koristnih novih napravah, omišljevanji novih kmetijskih mašin, o skupnem zboljševanju zemljišč itd.“

Tako in še več piše visokocenjeni učenjak Pabst. In to, mislimo, da bo zadostovalo podučiti take, ki pri nas nimajo še zadostnega spoznanja, kaj je popotni učitelj kmetijstva in koliko je vreden za pospeševanje silno potrebnega nam umnega kmetovanja.

Velika škoda nespametnega pokončevanja gozdov.

„Novice“ so že sto- in stokrat razkladale škodo neizmerne pokončevanja gozdov. Ker pa skušnja kaže, da je o tej škodi še mnogo nevernih Tomažev, zato jim zopet navajamo iz dežele Guatemale v centralni Ameriki sledeči žalostni dokaz, ki ga nam popisuje dr. H. Polakowsky tako-le:

V tej deželi se je pokončalo mnogo gozdov in nasledek tega je zdaj to, da se je zračje vse sprevrglo, pridelki polja zmanjšali in raznotere bolezni nastale. Letni časi ne nastopajo zdaj več v poprejšnjem lepem redu, in padel je sneg v začetku leta 1875., ki ga tukaj že čez 50 let niso več videli. Hude ure nastopajo zdaj veliko huje in večkrat kakor nekdanj. Te žalostne premembe, katere najbolj bitko čutijo kmetovalci, so po ukazu vlade napotile umne gospodarje, da so zopet začeli les zasajati v iztrebljenih gozdih, da odvrnejo uime, katere so zakrivili oni sami in pa njihovi predniki.

Pneumatični sistem

za izpraznovanje straniščnih jam v Gorici. *)

Kakor se katero mesto širi in stanovalcev število množi, pa njihove duševne in materialne potrebe rastejo — tako mora mestna gospódka imeti čedalje večjo skrb, ustrezati tem potrebam, vzdrževati v vsakem oziru red in pospeševati meščanov blagostanje; mar jej mora biti za vse, kar je blagostanju pogoj in podlaga; mar jej mora biti na priliko za zdravje ljudi, tedaj tudi za njega pogoje: za snažnost, vodo itd.

Pri nas v Gorici — naj reče kdo o našem starešinstvu, kar hoče, in naj ima sicer starešinstvo družih napak, kolikor koli — pri nas mestna gospódka za lepšanje in snaženje mesta — se ve da za naše denarje — dovolj skrbi. Mesto resnično napreduje — v nekaterih rečeh znabiti prenašlo in je napredek predrag.

Najnovejši napredek je nova straniščna uredba, to je, izpraznovanje straniščnih smradotkov s takimi zračnimi sesalkami ali zrako-pumpami, da ni čutiti nič smradu. Sesalka ima cev iz kavčuka, katero spustijo v jamo skozi primerno široko luknjo, napravljeno v plošči, s katero je jama zatakna. V eni minuti je jama izpraznjena. Delo se opravlja po dnevu, ker ni se bati nikakega nadležnega duha. Temu sistemu pravijo „pneumatični“ po grški besedi „pneuma“, katera po naše pomeni: zrak, sapa. Vpeljan je že v mnogih mestih na Nemškem, na Francoskem, v Belgiji, na Angleškem, v Italiji (na pr. v Milanu že od leta 1864., v Vidmu od leta 1873). Tudi v Avstriji ste že vpeljali novi si-

stem mesti Trident in Inšpruk; dalje se ga poslužujejo v cesarskem gradu Gödöllö in v kaznovavnicah v Leopoldstadtu na Ogerskem, v nekih fabrikah, na neki grajsčini knez Schwarzenbergovi na Pemske in drugod.

V principu je že tudi c. k. vojno ministerstvo (12. oktobra 1875.) sprejelo ponudbo fabrikanta Knaust-a na Dunaji, kateri bi hotel vpeljati pneumatični sistem v kosarnah in sploh v vojaških poslopih.

V Gorici sta prevzela vpeljavo pneumat. sistema gg. Iv. Covacig in Ed. Seitz in storila dotično pogodbo z municipijem. Glavno načelo, ki je tej pogodbi podlaga, je to, da je pneumatično izpraznovanje stranišč posilno in da mora vsak hišni gospodar jame in pokrov na njih tako prenarediti, da bo vse novemu sistemu, to je, sesalkam primerno. Društvo Covacig & Comp. nima sicer pravice, da bi le ono samo jame čistilo in materijo odpeljavalo, to stori tudi gospodar sam, ali kedor koli, da le ima sesalko in sod po zapovedi narejen za odpeljavanje blata; ali, ker so pneumatične priprave za večino zasebnikov predrage in se jih tedaj malokdo sam omisli, imelo bi — vsaj prvi čas — društvo monopol v tej zadevi. Koncesijo je sicer dobil tudi že nekdo drugi za osnovanje enake naprave, kakor je Covačig-eva, ali do sedaj je ni še rabil. Društvo Covacig & Comp. je potrosilo 20 tisuč gold. za napravo prostornih podzemeljskih hranišč za straniščno robo. Ta društvena naprava je proti zahodu od mesta, nad Stračicami. Vsled omenjene pogodbe je vsak hišni posestnik, kateri ne trebi svojih jam sam ali po kom družem, dolžan, — posluževati se društva C. & Comp. in plačati, mu vsakrat 1 gld. 50 s. do 2 gold. za delo in sicer zato več ali manj, ker in mogoče povsod priti enako lahko do straniščne jame ni enako lahko delati. Materijo odpelje društveni voz v društveno napravo, ali roba ostane lastnina hišnega gospodarja, toda mora v kratkem (določenem) času poslati po-njo. Roba čaka gospodarja v sodih društvenih, v katerih je bila odpeljana; samo, če se gospodar ne briga za materijo, iztoči se v podzemeljska hranišča. — Kmetom, ki so poprej cele noči zgubljali in se veliko truditi morali, da so straniščno jamo izpraznili, prihranjen je zdaj čas in trud, če gredo po „lájben“ v društveno napravo. Tu podložijo svoj sod pod pipo in v malo minutah je napolnjen. In to delajo po dnevu, ob kateri koli uri. Res je pa, da bodo za gnojno robo brž ko ne kaj več plačevali, kakor so plačevali poprej hišnemu gospodarju. Ali bode kmetom to prav ali ne, ne vem. Navadno je kmetu več mar za par soldov, ko za trud.

(Kon. prih.)

Politične stvari.

Govor škofa Kišinjovskega in Hotinskega na „Skakovem polji“

vpričo carja Aleksandra Nikolajeviča in velikih knezov po prečitanji visokega manifesta, ki oklicuje vojsko proti Turčiji 12. (24.) aprila 1877.

Vojvode in vojaci kristoljubivi! Preblagi naš Vladar in car kliče vas na izvršitev svetega naloga! Vas čaka resnično velik in svet nálog, da naredite konec neizrečeni divjosti in zverinstvu, katero javi Turek že nekoliko stoletij nad nesrečnimi brati našimi — kristijani; nálog, rešiti jim življenje, vero, družino, imetje in národnost iz samovoljstva in oblasti divjega sovražnika in ponižavšega njega jim podeliti moč, da uživajo človeške pravice. Slaven nálog pripada vam, da tudi za Dunajem in Balkanom povzdignete Kristev križ nad polu-

*) V prevdarek tudi mestnemu starešinstvu Ljubljanskemu. Vred.

mesec, kakor so predniki naši dvignili križ nad srpom polumeseca, kateri žanje enako klasovju človeška življenja, in nad gnjilim pogubljenim, državnim strojem muzelmanskim Drevó življenja, znamenje zmage nad smrtjo — križ in ž njim oživljajoči stroj življenja kristijanskega. Na kako imenitno delo vas pozivlje vaš bogoljubni vladar!

Moško, resno pojdite na delo, katero vas čaka!

Odločeni vojni pot je dobro znan ruski vojski. Ubójen je z nogó Rusko, posejan s kostmi in napojen s krvjó braniteljev in sovražnikov Ruskega naroda in Kristovega imena. Po svoji poti bode te srečavali sela, mesta, trdnjave, reke goré in doline, spominjajoč vas velikega Ruskega imena, hrabrih bójev in slavne zmage Ruskih vojakov. Kagul, Larga, Rymnik, Izmail so od nekedaj last Ruskemu narodu. Dunaj (Donava) se sovražnimi trdnjavami na njem, Balkan, Adrija-nopelj, Konstantinopelj in brezštevno mnogo drugih mest: — vse priča o slavnih vojskah in zmagah Ruskih družin in Ruske vojske. Pred vami bodo vstajale kakor živi velikani podobe davnih knezov — vite-zov Ruskih, Olega, Igorja, Svetoslava; tudi veličastne podobe velikih carjev in carin — Petra véli-kega, Katarine vélike, blagoslovljenega Aleksan-dra, hrabrega Nikolaja; dalje veličastne podobe slavnih vojevodov: Rumjansova, Suvorova, Ku-tuzova in drugih njih čudo vitezov. Ti in mnogi drugi slavni možje so bili strah Carigrad-Stambul, ka-teri je trepetal pred njih orožja močjó; s svojimi boji so poslavlili in osrečili Rusijo, razširili njene oddelke pridružene jej od Turčije obširnih in bogatih oblasti. — Kakošni slavni spomini vas bodo navduševali k boju in zmagi!

Na vas bodo gledali z ljubeznijo in upanjem slav-nih dejanj car — oča s carinjo in slavno rodbino, in Rusija — Mati; na vas bodo obrnjene oči bratov naših — trpečih narodov kristijanskih, čakajočih oprostitev divjega strahovitelja; na vas bode zrl in z vami delil trud bojni in nevarnosti vaš ljubljene, izpolnujoč vo-jaško dolžnost — svetli vojvoda. Kako velika čast in slava je, izvrševati boj pred takimi pričami, ko je vprto na vas toliko in takih oči in vzorov!

Sv. cerkev bode molila za vas in vas bode blago-slavljal in prosila gospoda Bogá, da vam pomore ohra-niti Kristovo vero in kristijansko zavest med narodi, od katerih smo mi sami prejeli tudi vero Kristovo in kristijanski živelj. Sam gospod naš, Jezus Kristus, ki je žrtvoval dušo svojo za druge svoje, bode gledal z ljubeznijo na vašo vdanost, duše vaše žrtvovati za brate vaše in vas bode blagoslovil Kako ne bi zmagali s takim blagoslovom!

Skažite se vredne svojega visokega poklica, slav-nega imena Ruskega vojaka. Prosite, ljubite gospoda Boga, carja, domovino, bližnje, častno idite naprej in ovenčani bode te sè slavo!

Blagoverni Vladar — najvišji vodja Ruskih čet! V pričo Tebe blagoslavljam s Tabo prišlo kristoljubivo vojsko sè sv. podobo Gospoda vseohranitelja. Kristus bodi vsikedar pri vas — izvrševalcih dela Kristovega in on naj venča naše boje sè slavnimi zmagami.

Kristoljubivi vojevoda naših čet! Blagoslavljam Tebe in vse Tvoje podložnike sè sv. podobo Kraljice nebeške, varovalke naših krajev in mest. Izročam vas vse njeni mogočni brambi in prosim in jo bodem prosil, naj vas ona pelje od boja do boja, od zmage do zmage!

Naj vas pripelje gospod Bog spet nazaj vesele in zdrave, ovenčane z lavorikami!

Deželni zbori.

Deželni zbor Kranjski.

V 7. seji 21. aprila dopoldne je dobil deželni od-bor nalog, naj po predplačilih iz deželnega zaklada za-časno vzdržuje cesto iz Krke do Grosuplja, naj jo, kolikor treba, popravi pri Krki in poleg Mlačevega, prihodnjemu deželnemu zboru pa naj nasvetuje, ob katerih troških vzdrževati to cesto, ter naj skrbi za to, da posestniki, kateri so za to cesto odstopili zemljišča, dobodo zadevno odškodovanje. Poleg tega se je naročilo deželnemu odboru, naj prevdarja in prihodnjem zboru predlaga, ali in katerih prememb je želeti pri cest-nih postavah. S tem je bila rešena tudi dotična prošnja občine Zagorske in družih iz Litijskega okraja gledé premembe cestne postave.

Prošnja cestnega odbora v Krškem za podporo za razširjenje ceste nad Belim bregom in Brodom se je izročila deželnemu odboru z nalogom, naj dela na to, da se brž, ko mogoče, razširi ta za Dolensko stran velevažna cesta, in da naj to zadevo natančno preiskuje in potem primerno podporo dovoli iz deželnega zaklada. —

Vsled predloga viteza Langerja se ima vlada prositi dovoljenja, da se znesek 2400 gld., ki je bil nabran po skladu za nameravano Merčečensko cesto, porabiti sme za razširjenje ceste iz Krškega do Kostanjevice. —

Prošnja županstva Boštajnskega, da bi se vkrenila deželna postava za napravo mitnice na Mirnskeje cesti, se ni uslišala, toda neko dotično predplačilo 150 gld. naj se všteje in zaračuni med pod-pore tako, da trebane bode povrniti predplačila. Po-slanec dr. Bleiweis je poročal v imenu gospodarskega odseka o prošnji kmetijske družbe gledé tega, da bi se v okom prišlo hudobnemu pokončavanju zam-bljenih zemljišč, in sprejeta sta bila enoglasno sledeča dva predloga: 1) Deželni zbor pripozna va res-nico od c. kr. kmetijske družbe navedenih dogodjajej, po katerih brezvestni posestniki na kant prišlih zemljišč pokončavajo svoja posestva, in vidi nujno potrebo, da se v okom pride temu početju, katero se čedalje bolj širi v naši deželi in podkopava realni kredit ter dela škodo upnikom tako razdjanega posestva in pa kme-tijstvu naše dežele sploh. 2.) Ker pa sedanja kazenska postava ne zadostuje, zabraniti silovito pokočavanje eksekucijam podvrženih zemljišč, se nalaga deželnemu odboru, da nemudoma izroči pismo družbe kmetijske z vsemi dokladi c. kr. ministerstvu pravosodja s proš-njo, naj bi se po ustavni poti vstvaril brž ko mogoče dodatek (Novelle) h kazenski postavi, po katerem bi se kaznovala gori imenovana silovita početja, ako ni mogoče, najti tudi sredstev, s katerimi bi se zabranila taka početja.

V imenu gospodarskega odseka je poročal dr. Blei-weis dalje o prošnji podobčine Vrhpoljske in nasvetoval postavo, po kateri naj se Vrhpoljska podobčina odcepi od Vipavske selske občine in isto tako postane samostojna selska občina. Temu so nas-protovali pl. Vestenek, dr. pl. Schrey, baron Apfaltrern in Deschman, a po Mateju Lav-renčiču, Robiču in poročevalcu dr. Bleiweisu bili so ugovori zavrtnjeni in sprejela se je postava, za katero pa je še pridobiti cesarske potrditve. —

Občini Uštje se dovoli 30% priklado za l. 1877. Občinam Britof, Famlje in Gorenji Vrem se za leta 1877, 1878 in 1879 dovoli 30% priklade s pogojem, da še nekaj predloži zadevnih izkazov. — Ob-čini Litijski se z ozirom na šolsko stavbo dovoli